

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה, ובחסידות

תברא

ח"י אלול

גליון מה (סה)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 סראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

בס"ד. עש"ק פ' תבוא, ח"י אלול ה'תש"מ.

מ פ ת ח

ל ק ר ט י ש י ח ר ת

עסק בתורת הבית ד
כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת ה

נ ג ל ה

בענין שנים שעשוהו (המשך) ו
אי מעשה המצוה בחינוך צריך שיהי' בו כל הפרטים ... ח

ח ס י ד ר ת

הערה בהמשך הער"ב ד"ה שלח לך אנשים אות י"ט יא
הערה בהמשך הער"ב ד"ה שלח לך אנשים אות כ' יב
הערה בהמשך הער"ב ד"ה עושה אור כשלמה אות ו' יב

ש ו נ ר ת

מאמרי אדה"ז חקס"ז (ח) יב
זמן ההיישובות כ"ק אדמו"ר האמצעי בליובאוויטש טו

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בגליון מא (סא) הערתי בהמבו בלקו"ש פ' מכעי ש.ז. שבהסעי' גו"ד משמע שענין הלימוד בה' ביהב"ח הוא כדי להיות עוסק בקרייתתה שע"ז כאילו אתם בזנים אותו ולא משום לידע איך לבנותו בעתיד. ובסעי' ו' מבאר ענין ההועלת בלימוד ע"ד בנין ביהמ"ק שהוא לא רק משום עצם הלימוד אלא גם מפני שצריכים לעשות כל התלוי בישראל להיות כוכן לבנוח המקדש עיי"ש (ועד"ז הקשה הרב י.ל. שפירא בהערות התמימים ואנ"ש נ.י.) ושם כתבתי שנראה לכאוף שבסעי' ו' הוא ביאור נוסף על המבואר קודם שבתחלה מבאר שזהו רק ע"ד העוסק בחורף עולה והיינו בעצם קרייתתה מעלה אני עליכם כו' ואח"כ מוסיף (מיוסד על הרמב"ם בפיהמ"ש למס' מדות המובא שם בסעי' ו') שזהו לא רק משום עצם הלימוד אלא גם מפני שע"ז אנו מוכנים לבנותה עיי"ש.

אבל מובן הדוחק בזה הפי' כי הלא כל השיחה הולכת בסגנון א' ואיך יכולים לומר שבסעי' ו' הוא פי' שני.

ואפשר שבאמת יכולים לדייק זה מהשיחה, ובהקדם דיוקי לשונות שאינם מובנות לכאורה בהשיחה: בסעי' ג' מבאר איך זה שע"י העסק בלימוד איז מען עוסק בבנין הבית, וע"ז מבאר שזה מובן ממארז"ל כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת כו'. "עד"ז (ויחירה מזו) איז בנוגע צו דעם עסק בבנין הבית כו' ואח"כ מסיק "וי"ל דער ביאור בזה: די מצוה פון ועשו לי מקדש ושכנתי בחוכם איז א מ"ע לדורות" ולכאורה צ"ל ב' הפרטים א) למה אומר ויחירה מזו כו' בצורת הבית, כי למה זה יותר מעוסק בתורת חטאת, ב) מה צריכים ע"ז ביאור מהמצוה דועשו לי מקדש שהיא מ"ע לדורות, ומקיים זה ע"י שעוסק בקרייתתה שזהו כאילו אתם בונים אותו הלא בחטאת אין זו המצוה ואעפ"כ העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, ולכאורה הביאור בזה כי כאן אומרים שאין בנין ביתי בטל משא"כ בקרבנות אין אומרים כ"כ. שלכן אומרים ע"ז ויחירה מזו ולכן צריכים ע"ז ביאור נוסף, והביאור שמאחר שיש מצוה תמידית לבנות המקדש וע"י הלימוד הרי מקיים זו המצוה, שבזה הוא היתרון על העוסק בתורת חטאת כי שם אין מצוה תמידית בהקרבת הקרבנות כ"א בזמן שיש ביהמ"ק (ובזה יש ג"כ לבאר מה שהקשו הקבוצה בגליון נס מה שלא הוזכר חיוב ללמוד חורף חטאת כשעבר עבירה בשוגג עיי"ש. (ואף שהוזכר באו"ח סי' א' אבל זהו בענין תפלה שיהי רצון כאילו הקריב אבל אינו יודע אם הוזכר בהל' חשובה) כי מאחר שאין חיוב תמידית לדקריב קרבנות כ"א בזמן שביהמ"ק קיים וא"כ אף שכל העוסק כו' כאילו הקריב כו' אבל הרי לא מצינו חיוב בזה. אלא שאנו

אומרים שאם למד ה"ה כאילו הקריב ובמילא מוסיף בהכפרה וכו'.

ועפ"ז יש לבאר עוד דיוק מה שנתחלת סעי' ו' אומר
 "ע"פ הנ"ל (ס"ג) יש לבאר ולכאורה מהו הדיוק בס"ג
 (הלא מדובר בזה גם בסעי' ד' וגם הלא מעצמו מובן על מה
 קאי כי הלא בכללות מבואר עד כאן רק ענין א') ואפשר
 שהכוונה על מה שמבואר בסעי' ג' שהמ"ע דועשו לי מקדש
 היא מצוה תמידית וכו' וכמו שמוסיף באמצע הסעי' .. עפ"י
 הנ"ל איז מובן: וויבאלד די מ"ע פון ועשו לי מקדש איז
 א שטענדיקע" והיינו שזהו באמת המשך מסעי' ג' מהחידוש
 דס"פ שמאחר שמ"ע דועשו לי מקדש היא מצוה תמידית שזהו
 מוסיף בענין הלימוד בזה שיהי' נחשב שאין לניין ביתי
 בטל שזו יחירה מזה דהעוסק בתורת חטאת, ועפ"ז הוא מוסיף
 כאן בסעי' ו' (שלכן מתחיל הסעי' יש לבאר, וכן באמצע
 הסעי' ג"ל והיינו שזהו באמת הוספה על הנ"ל) שמצד
 המ"ע - המצוה היא לא רק ללמוד אלא גם כדי שנדע איך
 לבנותו (שרק בזה יבואר הרמב"ם בפיהמ"ש שביאר שם שהתועלת
 בהלימוד כדי שנדע איך לבנותו) אבל זה קשור בהחידוש
 דסעי' ג' שחידש שם שמצד המ"ע התמידית זה מחייב הלימוד
 כדי שיהי' נחשב כאילו בונים, ומפני זה הסעם עצמו מבאר
 ג"כ שמצד המ"ע התמידית יש חיוב ללמוד כדי שנדע איך
 לבנותו. ובזה יתורצו הקושיות שהקשה הרב ר' יל"ש
 הנ"ל עיי"ש.

* * *

ב. בדבר מה שהעירו בגליון לס' (נס) סעי' א' בהמבואר
 בלקו"ש פ' מסעי ש.ז. סעי' ג' בענין כל העוסק בתורת חטאת
 כאילו הקריב חטאת שאי"ז רק ענין של שכר וכדומה "נאר
 דאס איז לכמה דעות עכ"פ) א גדר פון הקרבת הקרבן"
 ומקשים שם שא"כ למה לא מצינו בהלכה דגם בזמה"ז אם עבר
 עבירה שחייב עלי' חטאת שצריך ללמוד תורת חטאת, עיי"ש.
 הנה באמת נמצא זה בהלכה בשו"ע או"ח סי' א',
 בשו"ע אדה"ז מהד"ת סעי' ס' אי': ואם יודע שנחתיב באיזה
 קרבן כגון עולה על ביטול מ"ע או על הרהור בלב בל"ח
 ותודה לארבעה הצריכים להודות יאמר פ' הקרבן מיד שנחתיב
 בו".

ובמהדו"ק סעי' י"ב אי': "אם יודע שנחתיב חטאת
 יאמר תחילה פ' חטאת ואח"כ פ' עולה" ועיי"ש ובסעי' ס"ו.

הרב פנחס קארף
 - משפיע בישיבה -

נ ג ל ה

ג.

(המשך מגליון הקודם)

וכן יש להוכיח זאת מהרמב"ם, דבפי"ג הט"ו כתב אם עמד חבירו במקומו וקבלה הזורק חייב שהרי עקר והניח ואם נעקר חבירו, ממקומו וקבלה פסור, וא"כ הוא לומד כמו רש"י שבעמד הוא חייב מפני שעשה גם את ההנחה כמו"ש מפני "שעקר והניח" וא"כ בעקר פסור מפני שלא עשה הנחה, ולעיל בהל"י"ג כתב וז"ל הזורק חפץ מרשות לרשות וכו' וקודם שינוח קלטו אחר בידו וכו' פסור מפני שאין זה הנחה שנחכוון לה וכו' לפיכך אם נחכוון לכך חייב, ולכאן מה מהני לי שנחכוון לכך הלא כיון שהשני קלט א"כ לא הוא עשה את ההנחה ושיפטר מטעם זה, אלא מוכרחים לומר שכאן מיירי קלט היינו שזימן את עצמו לקבל בידו את החפץ וזה נקרא הנחה מצד הזורק אלא שכאן החסרון מפני שלא כוון לכך משא"כ בהט"ו הוא מדבר שנעקר חבירו וקבלו היינו דרך עקירה ושם יהי' פסור אף שנחכוון לזה מפני שלא הוא עשה את מעשה ההנחה.

ולפי"ז י"ל שזה שהתוס' כתבו לפי הר"ח שעקר עצמו וקבל דומה לעמד במקומו וקבל שלא חטפה מהילוכו, הוא בפשטות, דבנעקר חבירו מיירי שקבלו דרך עקירה משא"כ עקר את עצמו וקבלו מיירי שלא בדרך עקירה, וע"ז הקשה הרשב"א שבפשטות משמע שעקר חבירו ועקר הוא עצמו דומים זה לזה, אמנם לפי שפי' לעיל י"ל שהתוס' כתבו זאת לשיטתם כי הם למדו בעקר חבירו כמו רש"י שקבל זאת דרך עקירה, ועי' בלשונם לעיל שכתבו שחטפו מהילוכו משא"כ הר"ח עצמו אינו צריך לכל זה כי הוא למד שזה שעקר חבירו ממקומו וקבל הפסור הוא משום שלא חשב וממילא מובן שבעקר עצמו וקבל הרי חשב קודם שיקבל זאת בעצמו וממילא מובן שלפי שיטת הר"ח עצמו אין מקום לקושי הרשב"א וכעין זה רצה לתרץ על קושי הרשב"א במקור הלכה.

ועכשיו נבוא לפרש את צד השני שלפי פי" הר"ח או דילמא כאדם אחד דמי ופסור דהוי כמו שנותן מימינו לשמאלו דאע"פ שהעבירה ד"א פסור וצ"ל כמה דברים: מאין לו כל היסוד שמעביר מימינו לשמאלו שהוא פסור ובאמת למה פסור אם העביר ד"א ולכאן דברי הר"ח סתומים בזה.

והנה מלשון הר"ח אין שהוא כותב בעצמו בפי' הר"ח על הגליון, אפשר להבין משם את כוונת הר"ח יותר ממה שזה מובן מלשון התוס', וז"ל הר"ח על הגליון: או דילמא אפי' הכי אדם אחד הוא לא נעקר ממקום זה והונח במקום אחר אלא מקום העקירה הוא מקום ההנחה וכו' עכ"ל, והביאור בזה ז"ל כמו שביארנו לעיל ששאלת רב אצל רבי אם עקירה גופו הוא

כעקירת חפץ היתה מפני שרב סבר שהאדם הוא מקומו של החפץ וא"כ כשיוצא עם החפץ הנה אף שהחפץ יצא מרשות זה לרשות אחרת אבל מ"מ ההוצאה הזאת היתה בלי עקירה והנחה כי כל הזמן החפץ מונח על אותו מקום וחיוב שהחורה מחייבת על הוצאה הוא שהחפץ נעקר ממקומו ברשות זה והונח על מקום אחר ברשות אחרת ובעקירת גופו הוא שהמקום השתנה אבל החפץ אינו נעקר ממקומו ולכן סבר רב שיהי' פטור ובפשוטו חשובת רבי לרב היתה שאף שהחפץ אינו נעקר ממקומו מ"כ כיון שבמציאות הוא מונח עכשיו ברשות אחר לכן הוא חייב או שהתשובה היתה שלא כמו שאתה סובר שהאדם הוא מקומו של החפץ אלא שהקרקע שתחת האדם היא מקומו של החפץ ז.א. שמה שמונח על האדם כאילו שזה מונח על הקרקע שהאדם עומד בה (וכן הוא לשון הרמב"ם) ולכן כשיוצא עם החפץ הוי' זה כאילו שעקר אותו למקום שעמד בה והניחו במקום השני שעומד בו ברשות השני.

והנה לפי מה שכחבנו שם אח שאלת רב לרבי מובן לנו צד השני של הספק לפי ביאורו של הר"ח והוא כיון שהחפץ הונח על אותו מקום שנעקר משם א"כ זה דומה כאילו שלא נעקר משם לגמרי וא"כ זה הי' הוצאה בלי עקירה והנחה וכמו שגם רב סבר שעל הוצאה כזאת הוא פטור אמנם עדיין אין זה מובן שזה הי' רק הס"ד של רב אבל לפי תשובת רבי שגם באופן כזה הוא חייב או כפי הביאור השני שזה כן עקירה והנחה היות והקרקע היא המקום של החפץ וא"כ הי' עקירה מקרקע זו והנחה בקרקע האחרת א"כ שוב לא מובן הצד השני של הספק דלפי פ"י הא' הלא לא צריכים שישתנה המקום ולפי פ"י הב' הלא השתנה המקום כיון שעומד (אחרי שקבל זאת בעצמו) בקרקע האחרת וא"כ שוב צ"ל מה הי' הספק.

אבל לפי מה שביארנו שם החשובה של רבי לפי פ"י רש"י יהי' מובן הכל דלפי פ"י רש"י ביארנו שם שתשובת רבי היתה הן אמת שלחפץ לא הי' עקירה והנחה ולכן א"א לחייבו ע"ז אבל בעקירת גופו יש ענין אחר שאנו מחייבין אותו על עקירת גופו והנחת גופו דהיינו שהחפץ אסור לו להלך מרשות לרשות שזהו עיקר מלאכת הוצאה היינו מחייבת החפץ ולכן כשעוקר את גופו הרי הוא מתחייב ע"ז שעוקר את גופו מן הארץ ע"ש באריכות אבל על עקירת החפץ א"א באמת לחייבו כיון שהחפץ לא נעקר ממקומו וא"כ לפי הפ"י הזה הרי סברת רב נשארה שלחייב על הוצאה אפשר רק אם החפץ נעקר ממקומו וכן נשארה סברתו שהאדם הוא מקומו של החפץ אלא שרבי חידש לו שמחייבים אותו על עקירת הגוף עצמו ולפי"ז מובן שפיר צד השני של הספק דבזרק ונעקר הוא עצמו וקבל את החפץ הנה לשאנו דנים על עקירת והנחת החפץ א"א לכאורה לחייבו כיון שהחפץ הונח על אותו מקום שנעקר משם אפשר לומר שזה דומה כמו שלא נעקר ממקומו לגמרי ולכן א"א לחייבו על הוצאה כזו ולדון על עקירת והנחת הגוף

כמו שאנו דנים איפה שיצא עם החפץ ג"כ א"א לחייבו ע"ז כי ברגע שיצא מרשות לרשות או שעבר את הד"א הרי לא הי' עליו חפץ וא"כ א"א לחייבו לא על עקירת הגוף ולא על עקירת החפץ וזהו צד הספק שיהי' פטור אלא אפשר להסתפק כאן שכיון שבמציאות נעקר החפץ ממקומו הנה יכול להיות שאף שהונח על אותו מקום אבל אפשר שזה נחשב שזה הונח על מקום אחר כיון שזה כמו שחי כחות באדם אחד שהם כשני בני אדם דמי וזה הוי כאילו שנעקר מאדם זה והונח על אדם אחר וא"כ אפשר ששייך לחייבו על עקירת והנחת החפץ.

והנה דברי הר"ח האלו ראי' ברורה לפי' שכתבנו בדברי רש"י לעיל שחוף מעקירת חפץ יש גם דין של עקירת הגוף וזה כמעט מפורש בדברי הר"ח האלו.

הרב יחזקאל-אלי' סטוליק
- ר"מ בישיבה -

ד. בשו"ע אדה"ז סי' קפ"ו סעי' א' וז"ל: אבל הקטן אינו מוציא את האשה .. אבל מוציא הוא את מי שלא אכל כדי שביעה .. ואפי' אם הקטן ג"כ לא אכל כדי שביעה שמ"מ הוא חייב מד"ס שברכת המזון אינו דומה למגילה והלל וברכות ק"ש ושאר מצות שעיקרן מד"ס שאין הקטן שהגיע לחינוך מוציא את הגדול לפי שהקטן מצד עצמו כשהוא עתה פטור לגמרי אלא שמחנכין אותו כדי שיהא רגיל במצוה זו כמנהגו כשיגדיל לפיכך אינו בדין שיוציא את מי שהוא גדול כבר אעפ"י שחיובו אינו אלא מד"ס כיון שהקטן גם חיוב זה אינו חייב אלא משום שהרגילו לכשיגדיל שאז יהחייב חיוב זה של ד"ס אבל בבהמ"ז מה שמחנכין את הקטן לברך אחר אכילתו לשובע כשיגדיל שהוא חיוב מן התורה לפיכך כשם שהוא מוציא את הגדול שלא אכל כדי שביעה כיון שחיובו כשלא אכל כדי שביעה מועיל לו להרגילו כמו כשאכל ויותר עכ"ל.

הנה לפי ביאור אדה"ז שכיון שמועיל להרגיל את אפי' כשלא אכל כדי שביעה כמו כשאכל ויותר משום זה יכול להוציא את הגדול (אף דהוי חרי דרבנן א) מצות חינוך (ב) ברהמ"ז כשלא אכל כדי שביעה, מ"מ כיון שמועיל להרגילו הוי רק חד דרבנן, משא"כ במגילה שעיקרו מד"ס) מובן דבמצות חינוך לא נוגע שהמעשה המצוה יהי' בו כל הפרטים שבעצם המצוה אלא כל שמועיל לו להרגילו על המצוה שפיר עבד המצוה דחינוך.

ועפ"ז אינו מובן הגמ' דסוכה דף ב' ע"ב מעשה בהילני המלכה בלוד שהיחה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסים ויוצאים לשם ולא אמרו לה דבר וכו' אמר להן והלא שבעה בניה היו לה וכו' וכי תימרו בנים קטנים ... וקטנים פטורים מן הסוכה כיון דשבעה הוי א"א דלא הוי

כהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאין צריך לאמו
מדרבנן הוא דמחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל
מעשי לא עשחה אלא ע"פ חכמים ע"כ לשון הגמ'. הרי משמע
מהגמ' דבמצוה דיש בה פסול אין יוצאים מצות חינוך. שאם
יוצאים במצות שיש בה פסול המצוה דחינוך בניס א"כ מה
דאי' מהתם דסוכה שגבוהה מעשרים אמה כשר הרי יכול להיות
שהו רק מצד חינוך ועיין ג"כ רשב"א כאן שמפרש כן.

אבל יש להביא ראי' לשיטת אדה"ז דלא בעינן כל פרטי
המצוה מהר"ן סוכה מ"ו ע"ב על הגמ' אמר ר' זירא לא ליסני
איניש הושענא לינוקא ביומא טבא (קמא - הגהות הב"ח) מ"ט
ינוקא מיסני קני אקנויי לא מקני ואשתכח דקא נפיק בלולב
שאינו שלו וכתב הר"ן בא"ד וא"ת והא איהו על מנת להחזיר
הבייה ניהלי' ואי אקנויי נמי לא מקנה ולא מצו לאהדורי
נמצא מתנתו בטלה ליחא דהא ק"ימ"ל (גיטין פ"ד ע"א) דכל
תנאי שאי אפשר להחקיים בסופו והתנה עליו בחלה תנאו בטל
ונמצא שהקטן קנאו ואע"פ שאינו יכול להחזירו עכ"ל.

ולכאורה קושיית הר"ן היא למה אמרינן לא מקני איניש
הושענא לינוקא משום דיהא חסרון דלכם הרי הקטן לא קנה
לכחחילה מכיון שלא יכול להקנות ואז למה לא מקני איניש
הושענא לינוקא, הרי משמע דאף שהקנין יהי' בטל למפרע
ולא מיקרי לכם סגי למצות חינוך דלא בעינן כל פרטי המצוה.
וא"כ הקושיא שהקשינו מהתחלת מס' סוכה מעשה בהילני
המלכה וכו' קשה גם לפי הר"ן הנ"ל.

ולכאורה יש ליישב קושיא זו מגמ' נדרים ל"ו ע"א
דאיחא התם דלפי ר' זירא דסב"ל דשה לביח אבוה לאוו
דאורייתא דל"ש למנות קטן על קרבן פסח, אוכל בלא מנוי,
דקשו התוס' ע"ז בפסחים פ"ח ע"א ד"ה שה לבית מ"מ וא"ת
האין מאן ל פסח שלא למנויו נהי דקטן אוכל נבלות אין
ל"ד מצווין להפרישו לספוח לו בידים אסור כדאמר בפ' חרש
יבמות קי"ד ע"א וע"ז תירצו ואור"י דהתם ילפינן מלא
האכלום ולא אסור אלא דומיא דשרצים ונבילות אבל כה"ג
דאיכא חינוך מצוה שרי עכ"ל. אבל לכאורה תירוץ התוס' קשה
מגמ' נדרים ל"ז ע"א דמקשה הגמ' לפי רב דסובר דמותר ליטול
שכר על המקרא רק משום שכר שימור, א"כ במידר גדול דא"א
יקבל שכר, וע"כ ליכא הנאת ממון ולימוד גופא מצווה לאו
יהנות ניתנו, אמאי איחא במשנה דלא ילמדנו מקרא. ותירץ
הגמ' בקטן קטני, ובר"ן דאע"ג דקטן אוכל נבילות אין ב"ד
מצווין להפרישו אפילו הכי לא ספינן ליה בידים וכשמלמדו
הרי הוא מהנהו עכ"ל. אבל לפי תירוץ התוס' דלעיל דבמקום
חינוך מאכילין קטן נבילות קשה הא בתלמיד תורה אין לך
חינוך גדול מזה (דהרי רואים דאף דבכל המצוות לחנך בנו
הוא רק מד"ס אבל בת"ת הוא מ"ע מן התורה, עיין בשו"ע
אדה"ז רפ"א מהלכות ת"ת, ועיין פסקי דינים צ"צ חידושים
על הרמב"ם) ולמה אסור במידר קטן?

ע"ז יש לתרץ ובהקדים לבאר הדין דהגם שקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו אעפ"כ לא ספינן להו בידים וזה הוי דין תורה, אלא יש לומר דאף דאין חינוך קטנים מן התורה ואף גם להפרישו מאיסורים, אבל אסור לחנך בנו כנגד דיני תורה היינו שהתורה אסרה חינוך שלילי.

ובזה יש לפרש תירוץ התוס' דלעיל דמה שפירשו התוס' דמאכילין נבילות לקטן במקום חינוך הוא דוקא אם הפסול (היינו נבילה) הוא רק מצד קטנותו וכשיגדיל יהי' איסור, אסור אפילו למצות חינוך.

ועפ"כ ע"ז יש לתרץ הקושיא שהקשינו ממעשה בקילנאי המלכה דשם מכיון דסוכה גבוהה מעשרים אמה פסול גם כשיגדיל א"כ בודאי אינו יוצא בזה מצות חינוך ומזה הביאה הגמ' ראי' שסוכה גבוהה מעשרים אמה כשרה משא"כ בנוגע לליקני איניש הושענא לינוקא דהקשה הר"ן למה לא נעשה שהקנין לא יחול לכתחלה הרי שם הפסול הוא רק מצד קטנותו היינו פסול צדדי וכשיגדיל הוי קנין גמור וא"כ יוצא בזה מצות חינוך, כמו"כ יש להסביר הדין בבהמ"ז דשיעור כדי שביעה הוא כעין תנאי צדדי הקדמה להמצוה דהוא בהמ"ז.

אבל באמת יש לחלק בין המצוה דלכס בלולב לברהמ"ז דבלכס הפסול הוא רק מצד קטנותו משא"כ בנוגע לשיעור כדי שביעה בבהמ"ז ועצ"ע.

ובאמת יכולים לומר דזה תלוי במחלוקת הראשונים בגדר מצוות חינוך אם החיוב הוא על האב לחנך בנו או החיוב הוא על הבן, דעת רש"י (ברכות מ"ח ע"א ד"ה עד שיאכל) והרמב"ן (מלחמות ה' ברכות כ, ב). רמב"ן הובא בר"ן ספ"ב דמגילה ד"ה רבי יהודה מכשיר בקטן) דלא מצוה ידי אלא דאבוה, דאיהו לא מחייב במצות כל עיקר. משא"כ דעת התוס' (ברכות מ"ח ע"א ד"ה עד שיאכל) והר"ן (מגילה שם) הוא שקטן שהגיע לחינוך נקרא מחויב בדבר מדרבנן.

דלפי דעת רש"י והרמב"ן לא בעינן כל פרטי המצוה כיון שהקטן פסור בעצם רק על האב לחנכו בכללות המצוה משא"כ לפי דעת התוס' והר"ן בעינן שיהי' כל פרטי המצוה מכיון שהקטן נקרא מחויב בדבר מדרבנן.

[ועיין בלקו"ש קדושים תשל"ח דמבאר דאף לפי דעת התוס' והרמב"ם החיוב הוא לכתחילה על האב אלא מכיון דחיובו הוא שהבן יקיים מצוה א"כ גם הבן נקרא מחויב בדבר עיי"ש].

ישעי' זושא ווילהעלם

חוו"ל - 770

ד. בגליון מ' (ס) שאל א' מהתמימים - קאראקאס למה דוקא

במזמור תהלה לדוד שואלת הגמ' מדוע חסר אות נו"ן שהרי יש עוד מזמורים שחסרים אותיות, וגם שאל מדוע הגמ' ברכות ד' ע"ב משנה הלשון שבתחלה הלשון הוא כל האומר תהלה לדוד ואח"כ מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי. לכאורה יכולים לתרץ קושיות אלו אחת בחברתה. אחר שהגמ' מתרץ המעלה בתהלה לדוד (בלשון רש"י) דאתי באל"ף ביה ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי, שלכן כל האומרו ג' פעמים זוכה לעולם הבא, והחכמים תקנו לומר הפסוק (אשרי יושבי) קודם תהלה לדוד (לשון חוס' ד"ה קודם, ברכות לב ב). והגמ' ברכות: כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וכו'. שהוא לשון של חביבות וא"כ מזמור חביב כזה הי' צ"ל בשלימות יותר משאר מזמורים שלכן שואל המקשן וגם התרצן עונה שמצד שהוא מחחיל באשרי יושבי לכן חסר אות הנו"ן, שהגמ' סנהדרין צ"א ע"ב אמר ריב"ל מניין לתחית המתים מן התורה שנא' אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה יהללוך לא נאמר וכו' א"כ תפלה שמחחיל בענין של תחית המתים אינו נכון שהי' שם פסוק של מפלתן של שונאי ישראל, משא"כ אם הי' רק ענין של תהלה לדוד הי' יכול להיות הנו"ן שאין שם ענין של תחית המתים וגם השם תהלה לדוד אינו מורה על החביבות, שבלי החביבות הרי הוא כשאר מזמורים שיכול להיות חסרים, דאין הגמ' מקשה עליהם.

הרב כהריא-ל ב. קאסטעל
ברוקלין נ.י.

ח ס י ד ו ת

ה. בהמשך תער"ב ד"ה שלח לך אנשים אות י"ס (דף ל"א א) וז"ל - י"ל דבחי' ראי' ושמיעה דנשמה קודם התלבשותה בגוף שהוא בחי' ראיית השלמות והשגת המהות (וכמו השגת הנשמות בג"ע) הנה זהו בהאור דהשתל', .. ובאצי' י"ל שזהו רק בהארה דאורות דאצילות לא בעצם האור מאחר שיצאו ונפרדו מהכלים וכו' עכ"ל.

החביבות "מאחר שיצאו ונפרדו מהכלים" לא קאי על האורות אלא על הנשמות, ומשו"ז אינם משיגים בעצם האור דאצילות רק בהארה שבו.

וראה באגה"ק סי' כ' (דף ק"ל א): "וכן נשמח האדם שיצאו מזיווג דזו"ג דאצי' קודם שירדו לבי"ע אינו בכלל יש ודבר נפרד בפ"ע אלא הן מעין בחי' אלקות בצמצום עצום וכעין הכלים די"ס שהן בבחי' גבול ע"י צמצום אור הא"ס הוא הקו המלוכב בנר"ג שלהם וכמו צמצום הראשון להיות חלל וכו' .. אך אינו [הנשמות] אלקות ממש לברוא יש מאין מאחר שכבר יצאו ונפרדו מהכלים די"ס שבהן [בהכלים] מלוכב הקו מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של

המאציל ב"ה וכו' עכ"ל.

* * *

ר. שם אות כ' שו"ה וכמ"ש במ"א: ובחי' ישוב שבתורה הוא שמשיגים אלקותו ית' וכו', והו"ע ידיעת התורה בחי' ידיעה והשגה שיש בזה טעם ועונג כו' .. וז"ש החפץ לה' כו' שהוא בחי' הטעם" ע"כ, והיינו דממילא יש לו עונג שמכיון שמשיגו יש לו עונג.

ולהעיר גם ממ"ש בהמשך תרס"ו ד"ה לולב וערבה עם כ"ה בד"ה ואבן, וז"ל: וכמו"כ הוא בכל כוחות נפשו וכמו כח החכמה שבנפש שחלוי ג"כ בעונג כו' כמו לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ וידוע דחפץ הוא רצון שיש בו עונג ואז דוקא ישכיל בזה כו' וכמ"ש במ"א וכו' שאנו רואין דאם מתענג באיזה דבר בחי' תענוג עצמי וכללי, .. דוקא כאשר הדבר שהוא ע"פ גזירת חכמתו ית' כו' והיינו לפי גזירת חכמתו הוא מצד התענוג בהדבר" עכ"ל.

* * *

ז. שם ד"ה עוטה אור כשלמה אות ו' בהקיצור: "והאורות שולטים ומנהיגים את הכלים להיות ביטול היש". אין הכוונה ששולטים ומנהיגים את הכלים להיות ביטול היש בכלים, שהרי מבואר שם בהאות (שם שו"ה אמנס) שאדרבה "לפי שהכלים בטלים אל האורות והם ראויים לקבל את האורות ע"כ האורות הם מאירים בגילוי ממש בהכלי" היינו שיש להם הביטול עוד קודם הארת האור בהכלי ורק אח"כ יכולים האורות להאיר בתוכם. אלא הפי' בהקיצור הוא שהאורות שולטים ומנהיגים את הכלים להיות עי"ז ביטול היש בבי"ע וכמ"ש שם לקמן בהאות "ויש להם שליטה וממשלה על הכלים ומנהיגים אותם והו"ע פעולת הגילוי שהאור פועל שיהי' הגילוי בבי"ע, להיות גילוי אור בבי"ע ולהיות בהם בחי' הביטול וכו'".

הרב מנחם גדלי' שוחאט
ברוקלין נ.י.

ש ו נ ו ת

ח. בגליונות הקודמים כתבתי ושניתי ושלשתי, שחתונת נכד אדה"ז ר"ר ברוך" היתה בפר' ויצא תקס"ז, ושאל נאמר הדרוש ונערים ממשחה נגינתם, ועוד כו"כ דרושים שמניתי בגליונות הקודמים, וכך כתבתי בהמבוא לס' אגרות-קודש, כ"ז כתבתי עפ"י גוכתי"ק הצ"צ בעלים נפרדים, הנעתק בס' תקס"ז ע' תלה "קיצור ממ"ש כבו"ח דו"ח תקס"ז ע"פ ונערים ממשחה נגינתם, והוא מה שדרש אאזמו"ר על חתונת ב"ר מ'

ברוך ז"ל בשנת ה'נ"ל, ופירשתי לתומי ע"שנה הנ"ל היינו שנת חקס"ז הנזכרת לפני"ז שם. וכיון שהוכחתי ככ"מ שבאותה החונה נאמרו עוד כו"כ דרושים שמניתי בגליונות הקודמים, א"כ הוכחתי מזה גם שכל אותם הדרושים נאמרו בסמיכות לש"פ ויצא בשנת חקס"ז.

ודברים אלו שאכרתי טעות הם בידי, שהנה כהיום הזה, ט"ו אלול, הגיע לספריה כ"ק אדמו"ר שליט"א דף המפתח לבוך חרט"ו (מס. 1072), ובו נרשם: "קיצור ד"ה ונערים ממסתה נגינתם, בוך מו"ח, ויצא חקס"ח. ובבוך הנ"ל אמנם נמצא (בגוכתי"ק הצ"צ) קיצור (נוסף) לאותו דרוש ונערים ממסתה נגינתם. ועפ"ז צ"ל שמ"ש בעלים נפרדים הנ"ל "בשנת הנ"ל" היינו שנת חקס"ה, אלא שנכתב בסוף "בוך דו"ח חקס"ז", וכפי שכבר כתבתי בגליונות הקודמים שבוך חקס"ז כולל גם דרושי חקס"ח - עד פ' בשלח, שממש מתחיל בוך חקס"ח.

"בוך דו"ח חקס"ז" הנ"ל (מס. 1136) חסריים בדרושים של חורף חקס"ח; ובמפתח של הבוך, בין דרושי תחלת החורף נמצא גם ד"ה ונערים ממסתה נגינתם. אך כיון שלפי הבנתי, ה" מפורש בעלים נפרדים - כתי"ק הצ"צ, שהחונה הייתה בשנת חקס"ה, שוב לא סיערתי שהוא אותו הדרוש הנזכר בין דרושי חקס"ח. אך עתה שנחברר שהחונה הייתה בשנת חקס"ח, עיינתי שוב במפתח חורף חקס"ח הנ"ל, וראיתי שנזכרו שם גם הדרושים ד"ה ששים המה מלכות וד"ה כמשוש חתן, שהוכחתי בגליונות הקודמים שנאמרו בעת החונה הנ"ל.

כיון שכך, הרי נתברר שהקיצור והביאור (מהצ"צ) לד"ה ונערים, הנדפסים בסוף ס' חקס"ז (ע' הלה - חכו), וכן ד"ה ששים המה מלכות הנזכר בסוף מפתח ס' הנ"ל (ויצא ששים מלכיות) אינם טייכים לס' חקס"ז אלא לכ' חקס"ח.

* * *

כשהזכרתי לעיל, וכן בגליונות הקודמים, הכיין המדובר הוא בחוננת ר' ברוך נכד אדה"ז, לא פירשתי איזה ר' ברוך הוא, שהרי היו לרבנו הזקן בלקה נכדים בעם זה: (א) בן אדה"מ. (ב) בן הרה"ק ר' חיים אבירם. (ג) בן הרבנית פריידא. ולע"ע לא נתברר כיהו ר' ברוך דידן; רק זאת ידוע, שהחוננת ר' ברוך בן אדה"מ הייתה בשבת ר"ח אלול תקפ"ב (כמ"ש בשוה"ג לאגרות-קודש אדה"מ סי' ח, וא"כ בודאי מדובר כאן או בר' ברוך בן הרה"ק ר' חיים אברהם או בר' ברוך בן הרבנית פריידא.

* * *

מכל הנ"ל יכולים אנו לראות חשיבות מיוחדת בבירור מועד הנישואים של משפחת בית הרב, לא רק מבחינה היסטורית,

אלא אף לשם בירור זמן אמירתם של הדרושים ע"י רבותינו.
ולשם זה אמנה כאן את תאריך נישואי בני ובנות
אדמו"ר האמצעי:

- (א) מנחם נחום - חורף תקע"ב (דרמ"צ קלז, ב).
(ב) ברוך - שנת ר"ח אלול תקפ"ב (כפי שכתבתי לעיל).
(ג) חי' מושקא (עס אדמו"ר הצ"צ) - בהיום ינ"ע (ע'
6) "תקס"ג - חתונתו, אמנם בגוכתי"ק אדהא"מ (1194
קלג א) ד"ה לטוסתי בכותרת (גוכתי"ק): "חתונת ר' מענדל
[שי' שנת [ל.].", ובכמה כת"י מעתיקים מפורש שדרוש זה
נאמר בשנת תקס"ד על חתונת הצ"צ.
(ד) ביילא (עס הרי"ז נכד הרה"ק הרלו"צ מברדיטשוב)
- סיון (נשא) תקס"ז, וכנראה שנתארסו. לא יאחר מפסח
תקס"ד (ראה מ"ש ב"מקורות והערות" לאגרות-קודש אדה"ז
סי' לח).

(ה) ברכה (עס ר' יונה) - חצי שבט (בשלה) תקס"ח
(בסה"מ תקס"ח ע' יד ד"ה אני ישנה, בכותרת: "ליל שבת פ'
בשלה על החתונה". ובהערות וציונים לשם העתיק מבוך שמע
ישראל [מס. 735] (עח, א): "חורת אדמו"ר שדרש על
חתונה של בן הרב"; ובודאי אין הכוונה לא מבני אדה"ז,
שהרי חתונת בנו הקטן ר' משה היתה בחנוכה תקנ"ח (כמ"ש
במקורות והערות לאגרות-קודש אדה"ז סי' יז), אלא
ודאי הכוונה לחתונת א' מבני ביתם "של בן הרב". ומצאתי
דרוש זה בכת"י 931 (קו, ב), בכותרת: "חורת שבת חתונה
נכדת הרב בת הרב מוהר"ד שי"; וכיון שידוע לנו מועד
חתונה כל בנוח אדהא"מ - חוץ מהרבנית ברכה והרבנית מנוחה
רחל, וכאן בודאי אין הכוונה להרבנית מנוחה רחל שנולדה
בשנת תקנ"ט (תולדות משפחת הרב מלאדי ע' 52 ואילך),
ובשנת תקס"ח היתה עדיין בת ט' שנים, א"כ צ"ל שכאן הכוונה
לחתונה הרבנית ברכה הנ"ל).

(ו) דבורה לאה (עס הרה"ק רי"י מטשערקאס) - ו' שבט
תקע"א (צילום גוף התנאים - בטאון חב"ד 19-20 ע' 9-11.
ובשולי הגנזים שס ע' 12-13).

(ז) שרה (עס ר' אהרן משקלאוו) - ט"ו מנ"א תקפ"ו
(גוכתי"ק אדהא"מ 1194 קמא, א ד"ה שמח תשמח, בכותרת
(גוכתי"ק): "ב"ה ט"ו מנחם אב התקפ"ו (חתונת בחי שרה תי'
ונכדתי תי')". [אפשר שהדרוש נאמר בהמשכים, וסיומו הי'
על חתונת א' מנכדותי].

הרב שלום דובער לויך
ברוקלין נ.י.

אדות זמן החיישבות כ"ק אדמו"ר האכצעי לויבאוויטש,
שנס כמה נוסחאות:

בהיום יום ע' 5: בשנת תקע"ג י"ח אלול וס"ה בפוקח
ורים ע' 5, 25, ובספה"ש קיץ ה'ש"ח ע' 5.

בלקו"ד ח"א ע' יט: במרחשון תקע"ד.

שם ע' 36: ט"ז (לפי המובא בהיוב טוב ע' 5 - י"ד)
רחשון (תקע"ד).

בלקו"ד ח"ד ע' 1326: בקיץ תקע"ד.

בקונטרס אדמו"ר הצ"צ ותנועה ההשכלה ע' 5: תחלה
ומז תקע"ד.

ולתורך מ"ש בהיום יום ע' 5 עם כ"ש בלקו"ד ח"א כותב
"ק אדמו"ר שליט"א בספה"ש שם בהערה: "ההחיישבות בקביעות
זיתה בחודש מרחשון שנת תקע"ד".

וצ"ע ממ"ש בשאר מקומות שהבאתי לעיל.

יוסף יצחק איידעלמאן
הות"ל - 770

ל ז כ ו ת

החתן הרב התמים יונה שיחיו
והכלה פייגא תחיו מ ט ו ס ו ב
ליום נישואיהם בשעטומו"צ
י"ד אלול ה'תש"מ

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ח וכו' התמים ר' שלמה וזוג' פעסיע שיחיו

מ ט ו ס ו ב

- קסבלנקא, מרוקו -

הרה"ח וכו' התמים ר' שלום דובער הלוי וזוג' חיי שרה שיחיו

פ א פ א ק

זקנתה הרבנית יענטע בריוגא תחיו רימלער